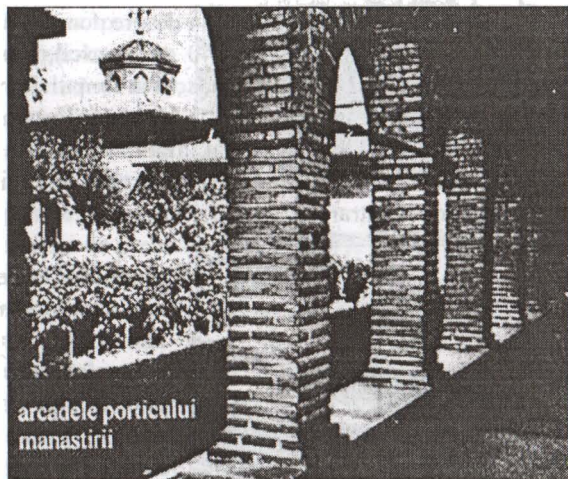

ANSAMBLUL ISTORIC „GHIKA TEI” ȘI MĂNĂSTIREA „PLUMBUITA”

Duduța Olian

Pe strada Plumbuita se găsește Mănăstirea cu același nume. Aproape de mănăstire, pe dreapta, se află o clădire până acum părăsită, fostă fabrică de clopote. Clopotnița albă, zidul de apărare din cărămidă roșie, cerul și verdeața din jur oferă a imagine picturală. Poarta clopotniței, nouă, este larg deschisă. În dreapta, Palatul Domnesc, alb, cu pridvorul împodobit cu flori, este cea mai veche casă de locuit din București. Aici se retrăgea pentru reculegere și rugăciune Domnitorul Matei Basarab. Marea hrubă de sub palat (aproape de 600 mp), construită pe arcuri de cerc,

se crede că a fost folosită ca loc de refugiu în vremuri de bejenie. Acest sistem de pivnițe este caracteristic epocii lui Matei Basarab, regăsindu-se la ctitoriile Brebu, Comana și altele.

Alături de curțile domnești ridicate de Matei Basarab la Târgoviște și București, Casa Domnească de la Plumbuita ocupă un loc important în arhitectura civilă a vremii, fiind singurul monument păstrat în București, din timpul domniei lui Matei Basarab.

Biserica este suplă, simplă, de o nobilă eleganță. Ferestrele și ușa au chenare migălos sculptate în piatră. Sfântul lăcaș arată ca o impozantă așezare mănăstirească și cetate, clădită după un mare plan arhitectonic. După renovarea din 2006, biserica, înainte albă, a căpătat o nouă cromatică – o combinație de alb cu galben.

De ce se numește „Plumbuita”? Pentru că a fost acoperită cu plumb? Sau pentru că Doamna Ana, aflând că soțul i-a fost ucis prin înecare în Dâmbovița,

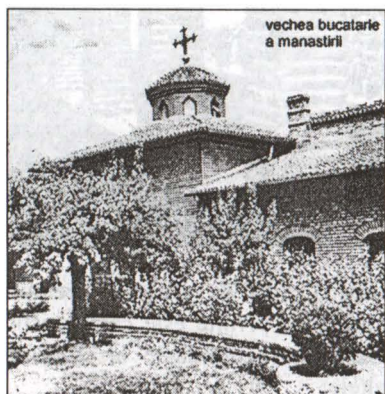
detalii de ornamente ale ferestrelor

a dat ordin ca mănăstirea să fie „plumbuită”, adică *sigilată*? Această explicație este mai plauzibilă.

Mănăstirea a avut trei rânduri de ctitori care au înzestrat-o cu mari moșii, prăvălii, mori, vii, baie, odoare, ea devenind astfel una din cele mai bogate mănăstiri. Conform lui Nicolae Iorga, primul ctitor ar fi fost Petru Vodă, fiul lui Mircea Ciobanul și al Doamnei Chiajna. Portretele ctitorilor se găsesc pictate pe pereții din interiorul mănăstirii.

Matei Basarab, cel de-al treilea ctitor, a dat o atenție deosebită mănăstirii Plumbuita. El o transformă într-o mare și frumoasă mănăstire și o întărește cu ziduri mari ca pe o cetate de apărare.

Deși se vorbește foarte puțin despre domnitorul Matei Basarab, acesta a fost un domn pașnic, bun creștin (a construit 40 de biserici), iubitor de cultură, înființând în mănăstiri tiparnițe. Țara Românească a cunoscut în timpul domniei lui o mare epocă de prosperitate și cultură. A domnit între anii 1632-1654. Matei Basarab și soția sa, Doamna EleMănăsna sunt al treilea rând de ctitori și cei mai importanți, pentru că ceea ce există azi la Plumbuita - tot ansamblul de mănăstire-cetate - se datorează lor. Portretele lor votive se găsesc pe perețele din stânga, de la intrare.

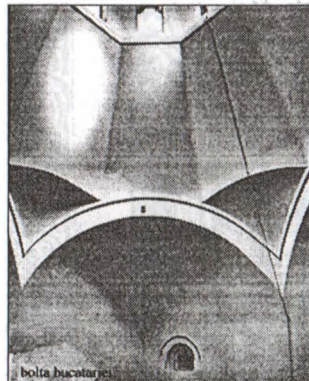

„Din complexul mănăstiresc construit în timpul lui Matei Basarab face parte și bucătăria – cel mai vechi exemplar de acest fel din arhitectura Țării Românești. Situată pe latura opusă intrării, bucătăria este o încăpere pătrată – formă de la care, cu ajutorul unor trompe de colț, se ajunge la un octogon pe care pornesc pânze de boltă arcuite ce se încheie într-o formă circulară și sprjină un turnuleț cilindric care, străpuns de opt ferestre, boltit cu o calotă sferică, constituie coșul încăperii. Acest tip de construcție a luat naștere din nevoia de a găsi un sistem de boltire care să asigure colectarea și evacuarea fumului și a aburilor”⁶⁹⁷. Bucătării asemănătoare

ca sistem de boltire cu cea de la Plumbuita se mai păstrează la Aninoasa și Antim” (azi demolată)⁶⁹⁸.

În timpul lui Alexandru Vodă, prin osteneala de peste zece ani a monahului Lavrentie și a ucenicului său Iovan, ia ființă prima tiparniță, în care se tipăresc trei cărți: două Evangheliare și o Psaltire.

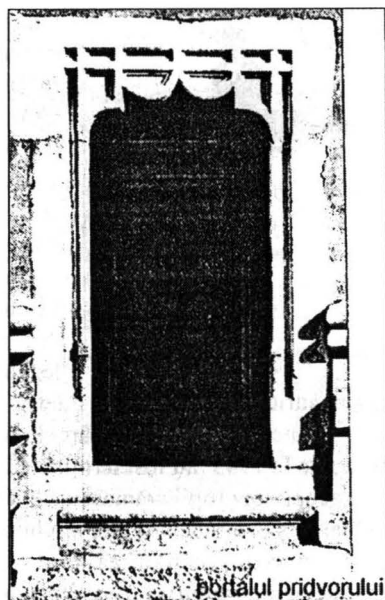
Multe și mari necazuri se abat asupra mănăstirii: în timpul domniei fanariote, Domnitorul Mihnea închină Mănăstirea Plumbuita, Mănăstirii Xeropotam. Astfel, mănăstirea a devenit mănăstire grecească, fiind luată cu totul în stăpânire de Mănăstirea Xeropotam (1585). Călugării greci nu se mulțumesc numai cu veniturile mănăstirii, așa că încep

697 Corina Popa, *Mănăstirea Plumbuita*, ed. Meridiane, București 1968, p.22

698

să vândă și averile ei. Baniii proveniți din aceste vânzări cât și odoarele mănăstirii iau drumul Sfântului Munte. În 1802, cutremurul a produs mari stricăciuni – trebuie să se știe că mănăstirea nu a fost niciodată dărâmată, a suferit doar stricăciuni. În timpul epidemiei de ciumă, mănăstirea a devenit spital pentru ciumați, apoi depozit de praf de pușcă. În 1614 a fost devastată de incendiu, în 1848 a devenit închisoare politică, fără acordul Bisericii, apoi adăpost pentru băieții rămași orfani de război. O furtună puternică a smuls, în 1945, acoperișul bisericii. Apoi, până în 1951, a devenit mănăstire de maici. Din mănăstire bogată, ajunsese biserică de mir, atât de săracă, încât nu mai avea fonduri nici pentru repararea fântânii. Conflictul cu fabrica de cărămidă care intrase cu săpăturile până sub zidul de apărare, nu a încetat decât datorită efortului depus de părintele Sachelarescu, ajutat de primarul Dobrescu și de presa timpului care, prin articole ca: „Se dărâmă Mănăstirea Plumbuita”, sau „Apărați Mănăstirea Plumbuita”, au susținut cauza mănăstirii”⁶⁹⁹.

portălaul pridvorului

Toate aceste prețioase informații le-am găsit în cartea preotului dr.Corneliu Zăvoianu.

„Dărâmarea chiliilor mănăstirii Schitul Maicilor a adus mare necaz Mănăstirii Plumbuita. Toate atelierele, secții de ajustură, cizelare, băi chimice, ateliere de tâmplărie, magazii pentru obiecte ce se confecționau acolo, au fost mutate în chiliile Mănăstirii Plumbuita și în Palatul Domnesc. Calvarul avea să se sfârșească abia în 1996, când aceste ateliere s-au mutat într-o clădire special construită la Popești Leordeni”⁷⁰⁰.

Datorită destoinicului preot Ion Sachelarescu, biserica intră într-un amplu proces de restaurare care se va încheia în 1940. Restaurarea picturii s-a executat în anul 1935. Stilul este bizantin, cu accent athonit. Vedem tablouri de sfinți în mărime naturală, scene din viața Mântuitorului (Umblarea pe ape etc.), medalioane cu sfinți, mucenici, mucenițe frumos încadrate în ghirlande de flori. Pictura veche este însoțită de scrieri grecești.

postamentul scaunului domnesc din naos
azi disparut (fotografie din anul 1932)

Catapeteasma nu este din lemn, ca la celelalte biserici, ci este din zid masiv. În partea din față are ondulații în valuri și este decorată cu coarde de viță-de-vie și struguri, iar în partea de sus se termină cu doi șerpi, simbolul înțelepciunii.

În mănăstire odihnesc sfinte moaște (fragmente) ale sfinților: Nicolae, Pantelimon,

699 Pr.dr.Corenliu Zăvoianu, *Mănăstirea Plumbuita*.

700 *Idem*.

crucea veche
de pe catapetesava

argint aurit, cărți, candelă și altele.

Lucrările de restaurare în interiorul bisericii, începute în 1943, au fost terminate în 1952. În 1966 au fost acoperite gropile rămase de la fabrica de cărămizi. Pe parcurs, s-au făcut multe modificări.

Astăzi, mănăstirea are hramul înălțării la cer a Sfântului Ioan Botezătorul și a intrat într-o perioadă fericită, ea rămânând mănăstire, viața monahală reluându-și ciclul ei normal.

Daponte, un grec vestit care a călătorit în veacul al XVII-lea prin țările române, pomenește de renumele Plumbuitei și de frumusețea Bucureștilor: „Din frunte, ca din Răsărit, apar străluciții București, aurii București, dulcii București, mândrul și prea însemnatul și prea slăvitul tron al Domnilor. Cu o mână, acest

binecuvântat oraș prinde Moldova și cu alta stăpânește Serbia, cu dreapta a'mbogătit într'alte rânduri Veneția și cu stânga a'mprumutat Germania. Măreția lui a ajuns până la Ierusalim și belșugul lui s-a vărsat asupra Sfântului Munte. Ochii Bucureștilor văd vara și iarna, dar nici precum Egiptul, nici precum Moscova. În loc de sprâncene, Bucureștii au mănăstirile lui Mihai Vodă și lui Radu Vodă, cele prea vestite și în loc de gene, Cotrocenii și Văcăreștii; în loc de nas, ei au Plumbuita, renumitul metoh al Xeropotamului⁷⁰¹.”

Nasterea Sf. Ioan
icoana imparatească

Sfinții Imparați Constantin și Elena
icoana de la începutul sec. al XVII-lea
(muzeul mănăstirii)

SUMMARY

The Plumbuita monastery was risen due to three series of founders who have endowed it with lands, shops, mills, vineyards, ecclesiastical objects which made it one of the richest in the area. According to the historian Nicolae Iorga, its first founder was ruler Petru Vodă, son of Mircea Ciobanul and of his wife Chiajna. The founders' portraits can be seen painted on the interior walls of the church. Its third founder was ruler Matei Basarab who took great care of the monument. Today the monastic life has revived, and the place has regained its vitality.

